

Stockholms universitet
Rektor

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Marie Stern Wärn
08-563 087 15
marie.stern.warn@hsv.se
BESLUT

2010-02-12
Reg.nr 31-5179-08

Fortsatta studier på psykologprogrammet vid Stockholms universitet

Högskoleverket kritiserar universitetet för att ha beslutat att en student måste söka in på det program han är antagen till igen. Även frågor om giltigheten av betygsbeslutet när studenten inte har varit registrerad på en kurs och om universitetets skyldighet att pröva frågor om jäv.

Anmälan

NN har i en anmälan mot Stockholms universitet anfört i huvudsak följande.

Enligt ett beslut från psykologiska institutionen vid Stockholms universitet den 18 mars 2008 är han inte längre student på psykologprogrammet eftersom han inte har gjort en formell ansökan om studieuppehåll. Enligt samma beslut är han hänvisad till att söka in på programmet på nytt för att kunna fortsätta sina studier. Han har, trots att han inte varit registrerad, fått följa undervisningen och tentera under höstterminen 2007. Han vill att Högskoleverket granskar ärendet utifrån att han är antagen till programmet och därför bör ges en plats inom programmet.

Han har tagit poäng på programmet sedan han började sin utbildning 2001 och anser att han ska beredas plats på lämplig termin inom programmet. Han kan stå på väntelista till dess att det finns en ledig plats, men han anser att det inte finns lagligt stöd för att inte låta honom ha kvar sin plats på utbildningen.

Han registrerade sig inte inför terminsstart höstterminen 2007 på grund av en rättslig tvist som var krävande. Vårterminen 2007 registrerade han sig per telefon med CC på studentexpeditionen. Detta förnekade dock institutionen. Han studerade alltså på programmet i tron att han var registrerad. När han vid slutet av vårterminen 2007 fick reda på att han inte var registrerad kontaktade han CC via telefon och fick beskedet att han skulle omregistreras.

Han anser att institutionens beslutsunderlag har stora brister. Hans studieresultat från höstterminen 2007 ingår inte och vissa av de kurser han har ”restpoäng” i redovisas inte. Dessutom har ingen hänsyn tagits till de poäng som han redan har tagit, men som inte har registrerats. Han ställer sig vidare frågande till om institutionens utredning verkligen har genomförts objektivt. Studierektorn

AA är chef över BB, som är lärare på psykologprogrammet termin 6 och tillika advokat. De har även skrivit en bok tillsammans som är kurslitteratur på psykologprogrammet. I sin yrkesutövning som advokat företrädde BB hans motpart i tvisten han är delaktig i. Det var av vikt för BB att få honom att framstå som olämplig och i det ärendet var hon i kontakt med bl.a. AA och andra personer på institutionen angående hans situation på psykologprogrammet.

Han har bifogat ett beslut från Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). Enligt universitetet var ÖNH den instans som hanterade överklaganden av antagningsbesked. Enligt beslutet från ÖNH var det inte möjligt för nämnden att ta ställning till ärendet, eftersom han inte formellt ansökt om studieuppehåll. Det fanns således inte något beslut att överklaga. Han anser att Högskoleverket bör uppmärksamma att institutionen hänvisade honom att överklaga ett beslut som inte rent formellt fanns till fel besvärinstans.

Utredning

Yttrande från Stockholms universitet

Högskoleverket har anmodat Stockholms universitet att yttra sig med anledning av anmälan.

Rektorn vid universitetet har i ett yttrande anfört bl.a. följande. Universitetet beklagar att NN upplever sig felaktigt behandlad. Det är dock av största vikt att studenter som önskar göra ett uppehåll i sina studier ansöker om detta, i enlighet med högskoleförordningen (1993:100) och Högskoleverkets föreskrifter om anstånd med studier för antagna samt studieuppehåll (HSVFS 1999:1).

Universitetet har även fastställt egna regler om omregistrering och studieuppehåll i *Antagningsordningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Psykologiska institutionen har agerat i enlighet med lagstiftningen och de regler som gäller för Stockholms universitet. Studierektorn AA bedömde att det fanns utrymme att ge NN en plats på psykologprogrammet och att denne då skulle ha möjlighet att komplettera de delar av termin 1 och 2 som var nya på grund av en ny studieordning. NN registrerades därför på psykologprogrammet höstterminen 2006, men avvek vid årsskiftet 2006/07 återigen ifrån utbildningen. Under höstterminen 2006 tog NN inte tillräckligt många poäng för att kunna gå vidare i utbildningen. Institutionen agerade då i enlighet med universitetets antagningsordning (avsnitt 5.5, 12 och 13) och avslog NNs begäran om återupptagande av studierna samt gav överklagandehänvisning. Tyvärr formulerades avslagsbeskedet den 18 mars 2008 något otydligt, varför ÖNH avvisade NNs överklagande. Stockholms universitet beklagar detta och kommer att se till att liknande beslut i framtiden blir tydligare för att garantera studenternas rättssäkerhet.

Studenterna informeras inför varje termin om aktuell registreringsperiod samt om vilka förkunskapskrav som gäller för tillträde till respektive termin. NN borde

alltså ha varit väl införstådd med de aktuella reglerna. Registrering görs inte via telefon vid psykologiska institutionen. Det faktum att NN – trots att han inte var registrerad på utbildningen – följde undervisningen innebär inte att han kan anses vara registrerad eller ha en given rätt att bli registrerad. Han informerades dessutom under vårterminen 2007 av en lärare om att han inte var registrerad på kursen, men fortsatte trots detta att delta i undervisning under höstterminen 2007 utan att registrera sig. NN får därmed anses ha varit informerad om de regler som gäller för registrering och kursdeltagande. Det är beklagligt att hans närvaro inte uppmärksammades i tid av institutionen, som då hade kunnat åtgärda situationen. Tydligare rutiner kommer nu att införas vid psykologiska institutionen för att undvika att liknande misstag uppstår.

Studierektorn AA har i en sammanfattning över ärendet med NN anfört bl.a. följande. NN antogs till den femåriga psykologutbildningen vårterminen 2001. Han var registrerad vårterminen 2001 samt höstterminen 2001. Under dessa två terminer tog han sammanlagt 30 högskolepoäng. Under tiden 2002 till maj 2006 hade institutionen ingen kontakt med NN. Han gick inte längre på utbildningen. Han hade inte sökt formellt studieuppehåll eller muntligt diskuterat sin situation med någon på institutionen.

Våren 2006 kontaktade NN henne med en förfrågan om att få återgå i studier. Det fanns då möjlighet att ge honom en plats där han skulle komplettera delar av termin 1 och 2, på grund av ny studieordning, för att sedan gå vidare i utbildningen. I hennes brev daterat den 10 maj 2006 uttrycktes tydligt villkoren: "...erbjudandet gäller endast höstterminen 06 och om du inte har möjlighet att påbörja studierna då får du söka till psykologlinjen på nytt. För vår planering behöver vi besked från dig senast 29 maj 2006".

Anmälares svar

NN har fått möjlighet att yttra sig över universitetets svar och har tillsammans med Stockholms universitets studentkår anfört bl.a. följande.

I punkten 5.5 i antagningsordningen anges att en student som varit registrerad på en kurs, men avbrutit utbildningen, får fortsätta studierna i mån av plats. Det står även att prefekten ska ta hänsyn till de svårigheter som har kunnat uppstå för studenten i de tidigare studierna. Hans omständigheter med en krävande tvist borde ha beaktats.

När det gäller registreringen studerade han i tron att han var registrerad. Det är inte vanligt förekommande att studenter registrerar sig per telefon, men det sker undantag där studenter kan skicka ombud, registrera sig sent på grund av särskilda omständigheter eller göra det per telefon. Han borde inte belastas för institutionens bristande rutiner kring omregistreringar.

Under våren 2007 eskalerade omständigheterna kring tvisten och detta påverkade honom. Enligt kapitel 12 i antagningsordningen ska studenten få

återuppta sina studier om det finns särskilda skäl. En tvist gällande vårdnaden av barn anser han är ett sådant skäl. Det krävs vidare att studenten har läst minst 15 högskolepoäng på första terminen, vilket han har.

Stockholms universitets studentkår är kritisk till att AA på grund av hennes relation till BB har fattat beslut i Linus fall. AA är BBs chef och BB företrädde NNs motpart i tvisten. Vidare uppgav även BB att hon innan en interimistisk förhandling även varit i kontakt med CC.

Yttrande från Stockholms universitet

Stockholms universitet har anmodats yttra sig över vad NN anfört i sitt svar. Rektorn har anfört bl.a. följande.

Det faktum att en student en gång har antagits till psykologutbildningen ger honom inte en ovillkorlig rätt att behålla denna studieplats utan någon form av tidsgräns. Ett antagningsbesked är visserligen ett gynnande förvaltningsbeslut, men det är villkorat genom universitetets antagningsordning. Om en student avbryter utbildningen, utan att anmäla studieuppehåll och avviker från utbildningen under lång tid, har denne inte en automatisk rätt att återkomma när som helst och kräva att få återuppta sina studier. Institutionen kan, i mån av plats, erbjuda en student en studieplats. Psykologprogrammet hade fått en ny studieordning än den som gällde 2001 då NN antogs till utbildningen, vilket försvårade möjligheten att erbjuda plats till studenter som haft studieuppehåll. NN erbjöds ändå en plats som han avvek ifrån, återigen utan att begära studieuppehåll. Det faktum att han hade svårt att överblicka hur långt uppehåll han skulle behöva befriar honom inte från detta krav, då det går att förnya ett studieuppehåll. Han kunde ha begärt studieuppehåll i en termin och sedan förnyat denna begäran om behov uppstod.

Studierektorn AA har i ett bilagt yttrande anfört bl.a. följande. BB undervisar på termin 6 mot faktura. Hon har inget annat anställningsförhållande till institutionen. Den tvist som NN anfört som skäl till ett studieuppehåll och en trasslig studiesituation blev känd för henne först vid ett möte hon hade med NN och studentkårens representant.

Anmälarens svar

NN har tillsammans med Stockholms universitets studentkår anfört bl.a. följande.

Gällande AAs relation till BB, så uppgav BB under förhandlingen i tingsrätten att hon hade varit i kontakt med AA och CC på psykologiska institutionen. Att AA och BB har en mer omfattande relation kan visas av att de dessutom skrivit en bok tillsammans (Rätt & vett: om juridik och etik i psykologiskt arbete/AA, BB, Ilse Wetter). Det han ifrågasätter är hur objektiv AA varit i sitt beslut, då BB innan AA tog beslutet, varit i kontakt med henne.

Universitetets yttrande till ÖNH

NN har till sin anmälan bl.a. bifogat Stockholms universitets yttrande till ÖNH i överklagandeärendet. Av universitetets yttrande framgår bl.a. följande. Enligt institutionens rutiner ska varje student registrera sig vid terminsstarten på de kurser som han/hon ska läsa. Vid registreringen görs en behörighetskontroll. NN har inte följt reglerna om registrering utan deltagit i undervisningen på kurser utan att vara behörig. Av denna anledning har varken registreringar eller resultat på kurserna i fråga registrerats i Ladok-systemet. Resultaten från de kurser han har läst utan att vara behörig kommer att föras in i Ladok när NN uppfyller de formella krav för behörighet som finns för de olika terminerna på programmet.

Stockholms universitets antagningsordning

5.4 Antagning till fortsatta studier inom utbildningsprogram

Eventuell anmälan och antagning till fortsatta studier inom ett program, görs på det sätt som beslutats för varje program/linje.

5.5. Omregistrering

Den som tidigare varit registrerad på en kurs, men avbrutit utbildningen får fortsätta studierna och delta i undervisningen i mån av plats och efter beslut av prefekten vid institutionen ifråga. Därvid ska prefekten ta hänsyn till de svårigheter som har kunnat uppstå för studenten i de tidigare studierna.

För regler om studieuppehåll, se avsnitt 12.

12. Studieuppehåll

Om det finns särskilda skäl får en högskola i enskilda fall besluta att den som är antagen får fortsätta sina studier efter studieuppehåll (högskoleförordningen). Särskilda skäl för att få fortsätta studierna kan enligt högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 1999:1) vara "sociala, medicinska eller andra särskilda omständigheter som t.ex. vård av barn, värnplikts- eller civilpliktstjänstgöring eller studentfackliga uppdrag".

Den som avser att göra ett uppehåll i sina studier på ett program/linje eller en kurs vid Stockholms universitet ska anmäla detta till ansvarig institution och ange skälen till uppehållet. Den sökande kan då beviljas återkomst i studierna efter uppehållet. För att återkomst ska beviljas på program är en förutsättning att den sökande vid uppehållets start läst minst en termin på programmet och godkänts på minst 15 högskolepoäng.

I beslutet skall studieuppehållets längd anges och om den sökande får fortsätta sina studier vid återkomsten. Medges inte den sökande rätt att återkomma, skall beslutet innehålla information om hur det kan överklagas (avsnitt 15).

Den som inte anmält studieuppehåll i förväg, får fortsätta sina studier vid återkomsten i mån av plats, se avsnitt 5.5.

13. Anmälan om studieavbrott

Den som avbryter sina studier på en kurs eller ett program ska meddela detta till ansvarig institution, som ska lägga in uppgiften om avbrottet i universitetets studiedokumentationssystem. Information om rutinerna för studieavbrott ska finnas tillgängliga för studenterna på institutionerna (informationsmaterial, hemsida eller dylikt).

Tillämpliga regler

Av 12 kap. 2 § 4 högskoleförordningen följer att till Överklagandenämnden för högskolan får överklagas beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till grundläggande högskoleutbildning och beslut att inte göra undantag från behörighetsvillkoren i fall som avses i 7 kap. 3 § andra meningen högskoleförordningen.

Högskoleverkets bedömning

Psykologiska institutionens beslut den 18 mars 2008

NN antogs till psykologprogrammet vid Stockholms universitet vårterminen 2001. Under de två första terminerna, vår- och höstterminerna 2001, godkändes han på kurser motsvarande 27 högskolepoäng. Under perioden vårterminen 2002 – vårterminen 2006, dvs. under fyra år, studerade han inte vid psykologprogrammet och ansökte inte heller om studieuppehåll. Han kontaktade under våren 2006 psykologiska institutionen och ville återuppta sina studier. Institutionen erbjöd honom plats på termin 1 höstterminen 2006 och anförde följande i beslutet (10 maj 2006, dnr 20-207-06): ”Den kursplan som gällde när du antogs VT-01 har ersatts av en ny, vilket gör att du måste börja på termin 1 med kursen Utvecklingspsykologi samt ev. komplettering på kursen Neuropsykologi och kognition.” I beslutet angavs att erbjudandet endast gällde höstterminen 2006 och ”om du inte har möjlighet att påbörja studierna då får du söka in till psykologlinjen på nytt.”

Högskoleverket konstaterar att NN inte ansökte om och medgavs studieuppehåll i samband med studieavbrottet 2002. Detta innebar att han inte hade någon garanterad plats på utbildningen när han ville återuppta studierna 2006. I och med att institutionen bedömde att det fanns en ledig plats och han påbörjade studierna hösten 2006, befann sig NN i samma situation som övriga studenter på utbildningen. Enligt verkets bedömning hade han alltså rätt att fortsätta studierna så länge han fick godkänt betyg på kurserna i sådan omfattning att han uppfyllde förkunskapskraven till kommande kurser. Han hade även rätt att tentera på nytt om han skulle bli underkänd på en tentamen.

Av utredningen i ärendet framgår att NN var registrerad på kurser under höstterminen 2006 och att han även godkännts på kursen Utvecklingspsykologi I.

Under 2007 deltog han i kurser utan att vara registrerad, men godkändes trots det på en kurs och på en del av en kurs.

NNs anmälan till Högskoleverket gäller det beslut som psykologiska institutionen fattade den 18 mars 2008. Beslutet har rubriken ”Ang resultat för NN” och innehåller en redogörelse för bakgrunden till att han tilläts att återuppta sina studier höstterminen 2006. Därefter konstateras att han under den terminen inte examinerats ”på tillräckligt antal poäng för att kunna gå vidare i utbildningen (krav på förkunskaper mellan terminer ...)”. I beslutet redogörs också för vilka kurser NN läst och godkänts på under höstterminen 2006 och under år 2007. Efter att ha hänvisat till två bilagor med information om förkunskapskraven till terminerna, avslutades dokumentet med följande beslutsmening: ”På grund av ovan angivna omständigheter har vi beslutat att NN får söka in till psykologprogrammet på nytt.” En hänvisning om att beslutet kunde överklagas till ÖNH lämnades.

Sedan NN överklagat institutionens beslut, förklarade Stockholms universitet i ett yttrande till ÖNH följande: ”Stockholms universitet står fast vid uppfattningen att NN inte kan beredas plats på termin 2 på psykologprogrammet, utan måste söka till och antas till programmet på nytt om han vill fullfölja studierna. Universitetet har beviljat honom återkomst till studierna en gång, men har inte möjlighet att återigen placera NN på rätt termin.” ÖNH konstaterade i sitt beslut den 26 maj 2008 (reg. nr 33-402-08) att NN inte anmält uppehåll i studierna och att det därför inte heller fattats ett överklagbart beslut om studieuppehåll. Nämnden avvisade överklagandet eftersom beslutet att NN inte fick fortsätta sina studier på psykologprogrammet inte är överklagbart.

Av de bilagor som psykologiska institutionen bifogat beslutet den 18 mars 2008 framgår att förkunskapskravet till termin 2 var att studenten godkänts på 75 procent av de kurser som ingår i termin 1. Med tanke på hänvisningen till bilagorna anser Högskoleverket att det hade varit möjligt att betrakta beslutet som ett sådant beslut om att en sökande inte uppfyller kraven på behörighet för att bli antagen till en utbildning som får överklagas till ÖNH (se 12 kap. 2 § första stycket 5 högskoleförordningen). Beslutet var dock oklart formulerat och ÖNH tog fasta på beslutsmeningen att NN för att få fortsätta sina studier på psykologprogrammet fick söka på nytt till utbildningen. NN fick därför inte beslutet prövat av överklagandeinstansen.

Högskoleverket är kritiskt till hur universitetet formulerade beslutet den 18 mars 2008. Stockholms universitet har i sitt yttrande till Högskoleverket beklagat att beslutet var otydligt och anfört att det kommer att se till att liknande beslut i framtiden blir tydligare för att garantera studenternas rättssäkerhet. Högskoleverket välkomnar universitetets besked, men vill göra några påpekanden mot bakgrund av Stockholms universitets ställningstaganden i övrigt.

I beslutet den 18 mars 2008 konstateras att ”poäng som examinerats VT-07 är ej inlagda i LADOK då registrering på kursen saknas”. Högskoleverket uppfattar

detta som att institutionen inte ville beakta de kurser som NN deltagit i under 2007 utan att vara registrerad. Verket vill dock understryka att om en student tillåts att tentera en kurs utan att vara behörig eller registrerad, är ett godkänt betygsbeslut som examinatorn fattat att betrakta som ett gynnande förvaltningsbeslut som universitetet inte får avstå från att registrera i LADOK så länge beslutet är giltigt. För att ett betygsbeslut inte ska vara giltigt måste det finnas rättsliga förutsättningar för att upphäva det. Om NN har giltiga godkända betyg på kurser som ingår i psykologprogrammet, måste de beaktas av universitetet när det tar ställning till om han uppfyller förkunskapskraven för kommande kurser.

Beslutet den 18 mars 2008 är tydligt på en punkt: om NN vill fortsätta sina studier på psykologprogrammet måste han ansöka till utbildningen på nytt. Skälet till detta ställningstagande tycks vara att NN fått återuppta studierna under förutsättning att han gjorde det höstterminen 2006, då en plats fanns ledig. Vid tidpunkten för beslutet den 18 mars 2008 fanns, enligt vad Stockholms universitet uppgivit, inte någon ledig plats för NN. Några nationella bestämmelser som möjliggör att universitetet i denna situation beslutar att han måste söka till programmet på nytt för att få fortsätta sina studier finns emellertid inte.

Högskoleverkets bedömning är att situationen i mars 2008 var sådan att det låg Stockholms universitet att, i enlighet med tillämpliga urvalsregler, bedöma om det fanns plats för NN på den kurs som han uppfyllde förkunskapskraven för. Att i stället hänvisa honom till att söka till psykologprogrammet på nytt är inte tillåtet. I praktiken innebär ett sådant ställningstagande att NN inte längre får fortsätta på den utbildning som han har antagits till. Förutsättningarna för att hindra en student från fortsatt deltagande i utbildning är antingen att Högskolans avskiljandenämnd beslutat om avskiljande eller att antalet tentamenstillfällen på en kurs har begränsats och studenten har förbrukat det maximala antalet tillåtna tillfällen. Några andra möjligheter för ett lärosäte att stoppa en student från vidare studier finns inte (avstängning av disciplinära skäl undantaget).

Högskoleverket är kritiskt till hanteringen av ärendet och utgår från att Stockholms universitet vidtar de åtgärder som behövs med anledning av verkets ställningstaganden.

Jäv

NN har framfört att studierektorn AA är jävig på grund av hennes kontakter med advokaten BB, som har företrätt NNs motpart i en tvist. Som grund för jävet har NN anfört att AA anställt BB som lärare på en kurs på programmet och att BB och AA har skrivit en lärobok tillsammans. AA fattade beslutet den 18 mars 2008 om att NN var tvungen att söka in på utbildningen igen.

För att garantera att anställda vid statliga myndigheter är sakliga och opartiska i sin handläggning, finns det bl.a. regler om jäv i förvaltningslagen (1986:223). Den

som är jävig får inte handlägga ärendet (12 § första stycket). I lagens 11 § anges vilka omständigheter som kan föranleda att någon anses som jävig. Den bestämmelse som skulle kunna vara aktuell här är regeln om s.k. delikatessjäv i paragrafens femte punkt. Där framgår det att den som ska handlägga ett ärende är jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet.

Högskoleverket erinrar om att det i första hand är myndigheten som ska pröva en jävsinvändning från en part i ett ärende. (jämför Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, s 155 f.) Det ankommer alltså på Stockholms universitet att pröva om AA var jävig när hon fattade beslutet den 18 mars 2008. Såvitt framgår av universitetets yttranden har någon sådan prövning inte gjorts. Universitetet kan därför inte undgå kritik i denna del.

Verket beklagar den långa handläggningstiden av detta ärende.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Eva Westberg i närvaro av verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Marie Stern Wärn.

Eva Westberg

Marie Stern Wärn

Kopia till:
NN
Stockholms universitets studentkår